

A festett madár

The Painted Bird – cseh, 2019. Rendezte: Václav Marhou. Írta: Jerzy Kosinski regényéből Václav Marhou. Kép: Vladimír Smutny. Szereplők: Petr Kotlár (Joska), Nina Sunevic (Marta), Lech Dybik (Lekh), Alla Sokolova (Olga), Udo Kier (Molnár). Gyártó: Silver Screen / PubRes = Česká Televize. Forgalmazó: HBO Go. *Feliratos*. 169 perc.

Jerzy Kosiński világhíres regényének már a keletkezéstörténete és a recepciója is külön filmfeldolgozást érdemelne. A lengyel születésű szerző azt állította 1965-ben megjelent főművéről, hogy önéletrajzi ihletésű, később azonban kiderült, hogy nagyobb részt fikció, kisebb részt mások, például az író barátjának, Roman Polanskinak a gyermeki élményei inspirálhatták, sőt plágiumvádak is felmerültek.

A *festett madár* valójában hamisítatlan irodalmi exploitation, és Václav Marhou adaptációja is ennek a szemléletnek a jegyében fogant meg. A gyakorlatban ez annyit tesz, hogy a cseh rendező nem tompított a forrásanyag nyers brutalitásán és szurreális túlkapásain, illetve a történet is fejezetről fejezetre követi az

eredet. Közel három órán át figyelhetjük a szülei által vidékre menekített, vélhetően zsidó származású kisfiú kálváriáját, ahogy a beazonosíthatatlan kelet-európai országban a földi pokol különféle bugyrai közt vándorol Móricz Árvácskája és a *Jöjj és lásd!* főhőse után szabadon.

A két éven át három országban forgatott filmet ugyanaz a hatásmechanizmus működteti, ami a könyvet is. A szenvedéstábló önmagában elborzasztó – láthatunk mindent pedofíl erőszaktól kivájt szemeken át bestiális mézárslásokig –, puszta attrakcióként mégis bünyösen izgalmas, köszönhetően Vladimír Smutný monumentális fekete-fehér képeinek, és az író-rendező által diktált tempónak. A *festett madárban* egyetlen feleslegesen kitarított snitt sincs, a helyszínek és a szereplők tízpercenként változnak, és minden új fejezet új borzalmakat ígér. A regény nyel ellentétben Marhou filmjében nincs narráció, és ugyan idővel egyértelművé válik, hogy 2. világháborús történetet látunk, az emberi aljasság különféle megnyilvánulásainak katalógusszerű felvonultatása nyilvánvalóan túlmutat a konkrét történelmi

kontextuson. A *festett madár* legközelebbi rokona ebből a szempontból nem a *Jöjj és lásd!* vagy a *bádogdob*, hanem a Grimm fivérek rémmeséi.

BASKI SÁNDOR

Kutyafog

Dogtooth – görög, 2009. Rendezte: Yorgos Lanthimos. Írta: Efthymis Filippou és Yorgos Lanthimos. Kép: Thimios Bakatakis. Szereplők: Christos Stergioglou (Apa), Michele Valley (Anya), Angeliki Papoulia (Nővér), Mary Tsoni (Húg), Hristos Passalis (Fiú). Gyártó: Boo Productions. Forgalmazó: HBO Go. *Feliratos*. 97 perc.

Az Oscar-díj történetében Acsak kimondottan ritkán fordult elő olyan kilengés, hogy radikális, sőt, már-már az avantgárd határát súroló szerzői fil-

met jelöltek volna. Ráadásul Yorgos Lanthimos munkája, ami 2009-ben legjobb idegen nyelvű film kategóriában jutott el a jelölésig, még a szürrealista/abszurd/szerzői mezőnyben is a nehezebben emészthető darabok közé tartozik. Lanthimos a 2000-es években kibontakozó görög weird újhullám legmesszebbre jutott szerzője, aki sikeresen megtudta tartani a sztárokkal telepakolt nemzetközi produkciók (*Egy szent szarvas megyilkolása*, *Homár*, *A kedvenc*) versenyközegében is azt az experimentális érzékenységet, ami az otthon forgatott, korai, szinte zéró költségvetésű filmjeiben még vegytisztán jelen volt. Ennek nyújtja esszenciális példáját a *Kutyafog* című filmje: minimalista formanyelve, eltávolított, szinte bressonni modell-szerűséget mutató színészi alakításai és a konceptualizmust a szürrealizmussal keverő alapötlete Lanthimos későbbi munkáinak is védjegye maradt, de itt valami egészen különlegesen fullasztó módon érvényesült. A szürrealis kamaradramának is beskatulyázható film középpontjában egy különös, saját univerzumot teremtő család áll, ahol a három felnőtt gyerek a külvilágtól elzárva, a szülők önkényes szabályai szerint, saját nyelvet és logikát kialakítva szocializálódott. Mintha egy dadaista pszichológiai kísérlet tanúi lennénk: a film mellérendelő dramaturgiája a különös rituálékkal és zavarbaejtő játékokkal teli mindennapokat

bontja ki, persze a történet elkerülhetetlenül sodródik az egyensúly felbomlása felé. Ha még nem találkoztunk Lánthimos-filmmel, akkor lehet, hogy érdemes egy későbbi, a nézők felé megengedőbb alkotásával kezdeni – de ha éppen esztétikai mélyvízre vágyunk, akkor a *Kutyafog* lesz a tökéletes választás.

LICHTER PÉTER

CODA

CODA – amerikai-francia, 2021. Rendezte és írta: **Sian Heder**. Kép: **Paula Huidobro**. Zene: **Marius De Vries**. Szereplők: **Emilia Jones** (Ruby), **Troy Kotsur** (Frank), **Marlee Matlin** (Jackie), **Daniel Durant** (Leo), **John Fiore** (Tony). Gyártó: **Vendome Pictures = Pathe Films = Picture Perfect**. Forgalmazó: **Apple+TV**. *Feliratos*. 111 perc.

Jól bevált francia receptre készült Sian Heder Sundance-en díjjal elhalmozott filmje: a *CODA* (angolul *Child of Deaf Adults*, vagyis siket szülők gyermeke) *A Bélier család* kasszákat robbantó történetét költöztette át a francia tehénfarmról az amerikai halászhajók közé. A helyszínen kívül minimális változásokon esett át a történet, és ezzel éppen annyira csiszolódott amerikaiává, ami még az eredeti kisebb hibáit is sikeresen eltüntette. A főhős itt is a négytagú család egyetlen halló tagja, Ruby (Emilia Jones nem csak jelezni és énekelni tanult meg, halászhajón is dolgozott), akinek kulcsszerepe van a vállalkozásban, lévén ő az egyetlen, aki árákról, rendelésről és feladatokról tud tolmácsolni a család és mindenki más között. De nem csak a munkában, az élet minden területén rá támaszkodnak, a lány azonban kitörni készül – ironikus módon az éneklés a mindene és zenei egyetemre akar menni, persze csak ha képesek őt elengedni.

A francia vígjátékok leg többjére, így *A Bélier család*ra is jellemző, szípkázó, helyzetkomikumra építő forgató-

könyv organikusan épül át a *CODA*-ba, nincs benne semmi idegenség (ezt az *Éltrevalók* 2017-es remake-je nem mondhatja el magáról). Csupa szív, amerikai munka, ami mégis más pozícióból indul, mint a többi, hasonlórú családi film, hála a különleges nyelvnek, ami Rubyék életében egyáltalán nem különleges. Amikor a mindennapjaik dinamikáját, a bátyjával való játékos szívatást vagy a veszekedéseket látjuk, a jelelés drámai és humoros oldalát is megismerjük, végül a könnyfakasztó csúcsponton még egy réteget kap ez az izgalmas kommunikációs eszköz, ahogy Ruby a szenvedélyén keresztül képes megszólítani a családot. A *CODA* ráadásul is felvonultatja (ez az eredeti filmből hiányzott): az anyát alakító, Oscar-díjas Marlee Matlin és az apa, Troy Kotsur szállítják a

legemlékezetesebb jeleneteket, de Emilia Jones is remekül viszi előre a filmet, jó vele végigmenni ezen a megható úton.

POZSONYI JANKA

Egy szerelmes férfi

Dang Nan Ren Lian Ai Shi – tajvani, 2021. Rendezte: **Yin Chen-Hao**. Írta: **Chien Chih-Chung**, **Lyra Fu**. Kép: **Charles Lee**. Szereplők: **Roy Chiu** (Cheng), **Wei-Ning Hsu** (Hao), **Lan Wei-hsu** (Da-wei), **Tsai Chen-nan**. Gyártó: **Calendar Studios**. Forgalmazó: **Netflix**. *Feliratos*. 115 perc.

A Netflixen bemutatott 2021-es tajvani *Szerelmes férfi* egy korábban, még 2014-ben készült koreai, azonos címen futó film feldolgozása. A történetben egy pénzbehajtó gengszter fiú szerelmének alakulását követhetjük végig, aki beleszeret egy ártatlan és dacos lányba, aki tartozik a klán-

jának. A film felfokozott melodramai elemekkel dolgozik, olyannyira, hogy talán még annak is elered a könnye, aki csak nevetni szokott az ilyen filmekben.

A főhős óriási karakter fejlődésen megy keresztül a szerelem hatására, és végül, bár nem túl következetes módon, elnyeri a lány szerelmét – aki egyfajta morális bálványként van jelen, gyászol, ítélkezik, megbocsát, de mindezeket pusztán a megtért gengszter jellemfejlődését szolgálva teszi. Amíg gonosznak találja a fiút, képtelen őt szeretni; amint megváltozik a szemében, és azt látja, jószándék vezérli a jóképű gengsztert, beleszeret. Ugyanakkor a néző számára kezdettől fogva tiszta lélekként jelenik meg a fiú, aki foglalkozása ellenére senkinek sem árt, mégis elismert tagja a csapatának. Az események olyan gyorsan pörögnek, hogy egyre inkább elvesztik súlyukat: a hangsúly inkább a családi viszonyok jóval érdekesebb alakulására helyeződik, ám végül ez is egy kliséhez jut el, miszerint a rosszfiú valójában azért tért le a helyes útról, mert feláldozta magát szerettei kedvéért. A naiv gengszter (aki egy helyen istenségként utal magára) a film végére képes, szenvedések árán, de valódi arcát mutatni a szerelme előtt. Az elsőfilmes

Yin Chen-hao jól működteti a melodramát, de annyi más részletet rendel alá a műfajnak, ami összességében már nem válik filmje előnyére: egyre nagyobb mértékben adagolja az intenzív érzelmeket, ezzel folyamatosan leköti a nézői figyelmét, de amint lehetőség adódik fellélegezni, csak egy naiv tündérmesével találják magukat szemben.

JORDI LEILA

Valódi szerelem

Really Love – amerikai, 2020. Rendezte: Angel Kristi Williams. Írta: Felicia Pride, Angel Kristi Williams. Kép: Shawn Peters. Zene: Jonathan Christiansen, Marielle Jade Te. Szereplők: Yootha Wong-Loi-Sing (Stevie), Kofi Sirobe (Isaiah), Michael Ealy (Yusef), Uzo Aduba (Chenai), Blair Underwood (Mr. Solomon). Gyártó: MACRO. Forgalmazó: Netflix. Feliratos. 95 perc.

Angel Kristi Williams, a közelmúlt fekete filmes reneszánszának újonca első, mindössze 18 nap alatt leforgatott nagyjátékfilmjében biztos recepthez nyúlt a két dekoratív és ambíciós fiatal keserédes szerelmének történetével. A tehetős családból származó lány előtt fényes jogász karrier áll, míg a fiú feltörekvő festőművészként próbál kitörni a társadalom és szülei által neki szánt munkásorsból. A két fiatal már-már mesebeli egymásra találása sorsszerű, de a felhőtlen szerelmes napoknak gyorsan leáldozni látszik: ambícióik és a különböző társadalmi hátterük, a kibeszéletlen konfliktusok kezdik kapcsolatukat.

Williams figyelemreméltó alkotógárdával dolgozott: a két főszereplő Yootha Wong-Loi-Sing és Kofi Sirobe közti kémia tagadhatatlan – alakításukért még a South by Southwest (SXSW) Filmfesztivál zsűrijének különleges elismerésben is részesültek – ám a kiszámítható történet, nem sok helyet hagy a színészeknek a meg-

hetősen egysíkú karaktereik kibontakoztatására. Akárcsak a filmben Isaiah festményein, úgy Williams filmvászánára is elmosódott ecsetvonásokkal kerülnek fel a szereplők. Hasonló sorsra jut a cselekmény helyszínéül szolgáló Washington is. A film kezdő képsorai, a szemet gyönyörködtető vágóképek elárulják, hogy a rendező lubickol a közegben, ám az ott zajló társadalmi, demográfiai változások – a fekete munkásosztály kiszorítása a belvárosi kerületekből – témáját éppen csak súrolja a narratíva, így a főváros pusztán dekoratív háttérre válik. Ugyanakkor ez némiképp egybecsenghet az alkotói törekvéssel, hisz Williams elsősorban egy olyan tisztán szerelmes történetet akart bemutatni, ami etnikai hovatartozástól függetlenül képes megszólítani a nézőt, előcsalogni belőle az első szerelem emlékét.

BONYHECZ VERA

Antebellum: A kiválasztott

Antebellum – amerikai, 2020. Írta és rendezte: Gerard Bush és Christopher Renz. Kép: Pedro Luque. Zene: Nate Wonder, Roman Gianarthur. Szereplők: Janelle Monáe (Veronica / Eden), Eric Lange (Blake), Jane Malone (Elizabeth), Jack Huston (Jasper), Kiersey Clemons (Julia), Robert Aramayo (Daniel), Marque Richardson (Nick). Gyártó: Bush+Renz, QC Entertainment. Forgalmazó: HBO. 105 perc.

George Floyd halálát okozó Arendőri túlkapas és az erre reagáló, Amerikán végigsöprő Black Lives Matter-tüntetések után különösen fontosak az olyan filmek és sorozatok mint Barry Jenkins *A föld alatti vasútja* vagy a *Kampókéz* Jordan Peele által írt folytatása, amelyek a thriller, illetve a horror zsánerén keresztül vizsgálják, meddig nyúlnak a gyökerei és milyen következményei vannak a feketék ellen irányuló rasszizmusnak. Az *Antebellum* alkotói is ezt szerették volna, ám csak részeredményt értek el. Gerard Bush és Christopher Renz első nagyjátékfilmje közvetlenül a polgárháború előtti louisianai konföderációs ültetvényen kezdődik, ahol a kegyetlen katonák még beszélni sem engedik a fekete rabszolgákat, akiket szökés esetén meggyilkolnak, temetőket elhamvasztják. Eden,

a tábornok által rendszeresen megerőszakolt főhősnő egy éjszaka nagyon furcsa zajra ébred, majd a jelenben folytatódó történet egy elképesztő felfedezéshez vezet...

Az *Antebellum*mal az a gond, ami az új *Kampókéz*zel is: a korokon átívelő rasszizmust frappáns fordulatokkal bemutató cselekményét túlságosan is áthatja a politikai üzenet és a társadalomkritika, ezért sokkal inkább egyoldalú kurzusfilm benyomását kelti, kemény, zsigeri szocióhorrorként alig, java-részt csak az utolsó tíz percében akar működni. Az alkotók persze a rabszolgaterror minden szörnyűségét felvonultatják (verés, akasztás, billogozás, nemi erőszak stb.), ami miatt művük már-már exploitationné válik, ám mindezt láttuk már sokkal intelligensebb és komplexebb történetek keretei között pél-

dául *A föld alatti vasútban*. Az *Antebellum* így összességében sajnos megmarad a felszínen, komolyanvehetőségét pedig leegyszerűsített karakterábrázolása (minden fekete áldozat, minden fehér szadista zsarnok) még inkább lerontja.

BENKE ATTILA

Percy ▲

Percy – amerikai, 2020. Rendezte: **Clark Johnson**. Írta: **Garfield Lindsay Miller** és **Hilary Pryor**. Kép: **Luc Montpellier**. Zene: **Steven MacKinnon**. Szereplők: **Christopher Walken** (Percy), **Roberta Maxwell** (Louise), **Christina Ricci** (Rebecca), **Zach Braff** (Jackson), **Martin Donovan** (Rick). Gyártó: **Scythia Films**. Forgalmazó: **HBO Go**. *Feliratos*. 115 perc.

Dávid jól irányzott kőhajítása nemcsak az elbizakodott Góliátot terítette le, de egyben az underdog-történetek archetipusát is mélyen bevészte a zsidó-keresztény kulturális képzeletbe. Azóta is képtelenek vagyunk ráunni arra az egyszerű elbeszélői képletre, amikor az esélytelennek tartott hős kiáll a sokkal nagyobbak és erősebbnek tartott ellenfele ellen, és végül győz a bátorsága és leleményessége révén. Csak a modern kor Góliátjai már nem feltétlenül drabális harcosok, hanem arctalan óriásvállalatok, amelyek a profitért bármikor átgázolnak bárkin. A viadalokat pedig nem a csataterén vívják dárdával és parittyával, hanem tárgyalóterekben és tévéstúdiókban.

Erre szolgáltatt viszonylag friss példát a *Percy* is, amely egy kanadai földműves elke-seredett küzdelmét mutatja be a génmódosított repcejét hiperagresszívan terjesztő mezőgazdasági multi ellen. Akárcsak a hasonló témát feldolgozó *Sötét vizeken*, itt is megtörtént eset adja a film alapját, ám Todd Haynes filmjével ellentétben a thriller szál itt hamar háttérbe szorul, és inkább az életrajzi dráma kerül előtérbe.

Mert hogy a középpontban ezúttal nem a lelkiismerete által gyötört ügyvéd áll, hanem ügyfele, Percy Schmeiser, aki csak szeretné ősi hivatását továbbvinni, ám nem hagyják, így akaratán kívül a pénzéhes cégek által szorongatott kisemberek szószólójává válik világszerte. A film központi témája, hogy Percy miként fogja fel, majd fogadja el szimbólummá válását az évekig húzódo küzdelmek során. Vívódásában bőven van drámai potenciál, ám az alkotók nem tudták kiaknázni, ugyanis túl sokat akartak markolni egyszerre. Így felszínes gyorstalpaló lett a filmből, amit ráadásul fájóan fantáziátlan zenei kísérettel támogatták meg: ahelyett, hogy átélhetővé tenné, inkább csak felmondja és közhelyesen illusztrálja az eseményeket. Christopher Walken alakításában ugyan helyenként felcsillan a valódi katarzis lehetőség, de ezt rendre elsodorja egy érzelmes country-dalra megvágott montázs és máris megállíthatatlanul dübörgünk az újabb papírízű tanulság felé, ami a globális kapitalizmus embertelenségéről szól.

JANKOVICS MÁRTON

Akik az életemre törnek

Those Who Wish Me Dead – amerikai-kanadai, 2021. Rendezte: **Taylor Sheridan**. Írta: **Taylor Sheridan**, **Michael Koryta** és **Charles Leavitt**. Kép:

Ben Richardson. Zene: **Brian Tyler**. Szereplők: **Angelina Jolie** (Hannah), **Jon Bernthal** (Ethan), **Finn Little** (Connor), **Nicholas Hoult** (Patrick). Gyártó: **BRON Studios**. Forgalmazó: **TV Go**. *Feliratos*. 100 perc.

Könyvek filmfeldolgozásánál viszonylag ritkán fordul elő, hogy forrásmű és adaptáció egyaránt pontosan leírható ugyanazzal a jelzővel, a két mű mégis egészen más befogadói élményt kínál. Az elsősorban forgatókönyvíróként elismert Taylor Sheridan (*A préri urai*) harmadik rendezésében a nálunk méltatlanul csak Reader's Digest-kötetekbe száműzött bűnügyi szerző, Michael Koryta 2014-es regényét alapul véve egy kamasz fiút helyez cselekménye középpontjába, akinek

szeme láttára gyilkolják meg értékes titkok birtokába jutott apját. Mielőtt azonban magára maradna a végeláthatatlan montanai rengetegben, összekad egy toronyórré lefokozott tűzoltóval, akinek segítségével nemcsak üldözői, hanem az erdőben felcsapó lángok elől is menekülnie kell.

Sheridan a társforgatókönyvíró Korytával olyannyira csak nagy vonalakban követi az alapszöveget, hogy annak egy mellékszereplőjéből a korszaknak megfelelően különösen erős női főhőst farag, és a cselekmény nagyjából felétől (többek között a sztori legütősebb fordulataitól is) megváltik. Az érthető átfazonírozás mellett azonban fájó pont, hogy a filmnek nincs ambíciója érdemi karakterábrázolásra: bár a forrásmű egyik fő erényét éppen az egytől egyig kidolgozott figurák jelentik – a másikat a szerző ismeretanyaga a vadont és a túlélés módszertanát illetően –, a feldolgozás beéri a zsánerfilmes minimummal, a képkockákon még a könyv hangsúlyosan egyénített bérgyilkosai is jellegtelen rosszfiúk csupán. Az *Akik az életemre törnek* regény és film formájában is maximálisan sallangmentes thriller, míg azonban az előbbi ezt képes színekkel megvalósítani, az utóbbi végig megmarad szürkének.

ROBOZ GÁBOR

Malomkő

Touch of Love – brit, 1969. Rendezte: Waris Hussein. Írta: Margaret Drabble. Kép: Peter Suschitzky. Zene: Michael Dress. Szereplők: Sandy Dennis (Rosamund), Ian McKellen (George), Michael Coles (Joe), John Standing (Roger). Gyártó: Amicus Productions. Forgalmazó: Netflix. Feliratos. 107 perc.

Margaret Drabble angol írónőt hol feminista ikonként titulálják, hol szüklátőkörű középosztálybeli monológok kapcsán emlegetik, általában pedig az aktuális kortárs női tapasztalat egyik legelkötelezettebb krónikásának tartják. 1965-ben jelent meg harmadik regénye, a *Malomkő*. A *Máté evangéliumának* egy szövőhelyére utaló cím, valamint az intimitástól rettegő, könnyen ítélő főszereplő modoros és részletező elbeszélése elsősorban anakronisztikusnak tűnhet, de az író személyéhez hasonlóan a szöveg is hajlamos kibújni a kézhez álló kategóriák alól. Tehát már a regény kapcsán is érdemes óvatosan bánni a könnyű ítéletekkel. Az mégis kimondható, hogy a hősnő, Rosamund Stacey nem szándékos, de menet közben megkívánt terhességének története a mai olvasó számára már nem igazán hat korszerűnek.

Nem így az 1969-es Berlinálén bemutatott adaptáció. A forgatókönyvet szintén Drabble jegyzi, de a Warris Hussein rendezésében készült, és az ítélkezés reflexével való leszámolás jegyében stílszerűen különböző értelmezési lehetőségeket felkínáló angol címváltozatokon futó (*The Millstone*, *A Touch of Love*, *Thank You All Very Much*) filmverzió Rosamundja azzal tör tabut, ahogy ellenáll minden kínáló szereplehetőségnek és minden politikai, társadalmi, kulturális, morális és történetmondási gyakorlatnak. A

kérdésekre tűnődő visszakerdezéssel válaszol, miközben mégis ösztönösen és makacsul ragaszkodik az irányításhoz, ahhoz, hogy kompetens lehessen a saját életében. A mozgóképes Rosamund titok, amelyet Hussein és Peter Suschitzky, David Cronenberg későbbi állandó operatőre pontosan komponált képekbe és feszültséggel feltöltött csendekbe csomagolva őriz.

Amikor a főhősnő a film végén az orrára csukja az ajtót, a néző nem lehet benne biztos, hogyan kell az életet majd ezután elmesélni. A *Malomkő* azonban nemcsak a veszteséggel szembesít, hanem új alternatívát is nyújt, az ítélkezés helyett a tiszteletet felkínálva az emberi viszonyok alapjál.

FORGÁCS NÓRA KINGA

Eszelős szerelem

L'amour braque – francia, 1985. Rendezte: Andrzej Zulawski. Írta: Dosztojevszkij regényéből Étienne Roda-Gil és Andrzej Zulawski. Kép: Jean-Francois Robin. Zene: Stanislas Syrewicz. Szereplők: Francis Huster (Leon), Sophie Marceau (Mary), Tchéky Karyo (Micky), Christiane Jean (Aglae). Gyártó: Sara Films. Forgalmazó: Netflix. Feliratos. 100 perc.

Tekintve, hogy Andrzej Zulawski francia életművét gyakorlatilag teljes egészében melodramái hevű, tébolyult szerelmi háromszögek alkották,

legyen szó lengyel emigránsról, színésznőről és rendezőről (*Nyilvános nő*), haldokló agybetegéről, színpadi látnoknőről és impresszárió-férjről (*Az éjszakáim szebbek mint a nappalaim*) vagy épp házaspárról és csápos szörnyetegéről (*Birtoklás*), szinte tálcán kínálta magát Dosztojevszkij *Félkegyelműje*, amelynek kortárs párizsi olvasatában az önsorsrontásig tisztalelkű Miskin herceg mániás-depressziós magyar disszidens, a dúsgazdag, ördögi kereskedő Rogozsin pedig szadonarchista terrorista – csupán a kettőjük tüze közé szorult Nasztafszja maradt ugyanaz a zavart elméjű kokott, csak épp kétszer annyi súlyos traumával. Minden tisztelete ellenére Zulawskit nagyjából annyira érdekelte az alapmű konfliktusainak és eszmeiségének filmes feldolgozása, mint Bertolucci a *Partner Hasonmás*-adaptáci-

ójában: a *Félkegyelmű* egyfelől pusztán szerzői nyersanyagként szolgál a kedvelt motívumok – a politikai emigráció tudathasadása, a színpad és valóság összemosódása, az alkotás, mint testi-lelki kizsákmányolás – újabb felmondására, másfelől némi sorvezetést kínál a karakterek és fordulatok megértéséhez: a regény ismerete nélkül az *Eszelős szerelem* mindössze százpercnyi fejvesztett, szívszédítő száguldást kínál nézőjének – ám a legjobb fajtájából.

Mindazok, akik járatosak Zulawski világában – ahol minden szerelem első látásra születik és utolsó vérig tart, az érzelmek hőfoka még egy éttermi rendelésnél is megközelíti a napfelszínét és minden párbeszéd olyan, mintha Boris Vian írta volna egy Marx-fivérék komédiához – az *Eszelős szerelem*ben csúcsra járva kapják meg a rendező összes lenyűgöző erényét, amelyekért oly sokan szeretik gyűlölni. Kiknek azonban ez a film jelenti a belépőt a bizarr alkotói univerzumba, kénytelenek lesznek beérni a 80-as évek francia filmművészetének páratlan kvintesszenciájával: a *cinéma du look* mozgalom renegát formái truvájaival, a *Betty Blue* végzetes *amour fou*-ja és a *Metro* romantikus lázadása héjanaszával, valamint a rendező későbbi élet- és alkotótársa, Sophie Marceau könnyharmatos szépségével.

VARRÓ ATTILA

